

Передплата
 за «РУСЛАНА» вносять:
 з Австрії:
 на цілий рік . . . 20 кор.
 на пів року . . . 10 кор.
 на чверть року . . . 5 кор.
 на місяць . . . 1-70 кор.
 За границю:
 на цілий рік: зі щоденною
 висилкою 7 доларів, або 12
 рублів; з висилкою двічі
 в тижні 5½ долара, або 10
 рублів; з висилкою що субо-
 ти 4½ долара, або 9 рублів.
 Поодинокі числа по 10 сот.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу мь вирвеш; а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.» — З Руслановкх псалмів М. Пашкевича

Телефон Редакції ч. 1484 — Конто почт. щадниці ч. 98.704.

Виходить у Львові що дня крім неділь і руских свят о 5½ год. по полудні.
 Редакція, адміністрація, і експедиція «Руслана» при ул. Оссолінських ч. II. партер (фронт від ул. Тихої). Експедиція місцева в Агенції Соколовского в пасажі Гавмана.
 Рукописи звертає ся лише на попередче застережене. Рекламні неопечатані є вільні від порта. — Оголошення звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надсланим» 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесення по 30 сот. від стрічки.

Важний документ.

Вільномулярство удає все перед світом, що оно працює для добра людскости. Ледво деколи передре ся скрізь грубі мурі, за які оно все скривав ся, щось такогò, що показує, що вільномулярі працюють не для добра народів, але для їх погибели.

Так і недавно довідав ся світ, що висланники отоманської держави ідуть до західних країв, але яка ціль була сеї місії, ніхто не знав на певно. Зрадило се доперва „Міжнародне бюро вільномулярських звязий“, котрим править F. Quartier-la-Tente de Neuchâtel в Швейцарії, що є головним осередком порозуміваня поміж масонськими осередками цілого світа. По слідній бюлетин сего бюра подає цікаве справозданє з принятя, яке уладила „Велика Льюжа Символічна Угорщини“ молодотуркам висланникам отоманським.

Читаємо в тим зглядї в числі La Franc-Maçonnerie démasquée з 10. липня с. р. що слідує: 1)

Цілий більше менше світ чув в послідних часах про отоманську місію: она перебувала також кілька днів в Парижі, де зробила візиту Великому французькому Сходу і то не з цікавості, але із симпатії.

Сі офіціальні відвідини при улиці Кадетській (rue Cadet) були повторенєм масонських церемоній, що вже відбули ся раз в Будапешті на дни 22. жовтня 1909 в честь ББ.: 2) членів місії.

Будапешт був їх першим постовм. Коли лише „Велика Льюжа Символічна Угорщини“ довідала ся о близкім прибутю молодотурків, то зорганізувала сейчас велике зібранє і поручила Льюжі „Comenius“ приготувати принятє ББ.: Мадяри зійшли ся в великім числі, щоби поватати ББ.: Турків, та щоби їм зложити желаня по причинї їх історичного приумфу і щоби їм висловити горячі симпатії цілої масонерії взагалі як і угорської масонерії з окремма.

Те робленє візит отоманським посольством льюжам буде може дивувати декого, що добре справи не знає. Але сі обяви приязни вільномулярам були зовсім згідні з початком річи.

Бо молодотурки зрадили відразу, як лиш виступили на політичну арену Сходу, духа філософії і вільнодумности, що зраджував із своєї сторони тайний вплив льюж на них. Нині є се вже справдженим фактом, а на доказ нехай послужать отсі виїмки з промов, які проголошено в Будапешті.

Найперше виступив з бесїдою Б.: Вел. Майстер др. А. Бокай (Bokay) де Бока. Він привитав турецких ББ.:, що прибули з посольстві, слідуючими словами: „Мій шановний (Mon Vénérable)! Мої ББ.:! Ви видите, як я глибоко зворушений тим, що мое здоровлє, яке не дописує децо в послідних часах, дозволило мені бути тим, що витає наших ББ.: прибувших яко висланники від „Отманського Сходу“, в імени Великої Угорської Льюжи. Ми знаємо се дуже

добре, що се заслугою вільномулярів турецких, що тиранію знищено.“

На се відповів Б.: Кіасім Намик бай, один із головних членів посольства:

„Мої дорогі ББ.: в тим зібраню, з котрого виливають лучі світла, ми маємо чувство профана 3), котрий пораз перший бачить Світло. 4) Ви знаєте, що протягом довгих віків були наші очи поражені сліпотю. Ми думали уже, що ми засуджені на вічну сліпотю. На наше велике щастє дійшло і до нас світло вільномулярства, котре розплющило наші очи. Наші очи непризвичайні до світла були з початку засліплені з причини завеликого сего світла. Однак ваше світло нас розгріло. Наша кров стала сильнійше кружити, кипіти і ми змогли запалити огонь турецкої Свободи. Наші душі наповнені вдячністю не забудуть ніколи, що то з Масонських Робітень вийшла іскра, котра запалила порохню. Нічна масонська лампка блищала в укритю. Але ві сила була чудесна. Veni! Vidi! Vici! А тепер нічна лампка розсїває своє світло широко, кидая своє світло по усіх кутах нашої вітчизни. Наші очи, що були закриті доси заслоною тиранії печер (des cavernes!?) справдішня галаматія!! примітка переводчи: а) привикає тепер до світла, що ви називаєте „із Сходу“ і котре вернуло „на Схід“.

І на сю тему о завязаних очах правлено ще дуже довго.

Коли дитина буяє на крилах уяви, то у нас не викликає се зовсім здивованя — сеж бо дитина; коли молодець політає собі

9

Вечері над Леманом.

Написав о. Маріян Моравський, з дозволу видавця переложив о. Іван Плаюк.

(Дальше).

Певно, є се прикрий погляд. В нїм виступає сильно антагонізм між серцем, а розумом. Однак, що в нїм говорить ся о релігійнім образї світа, опертїм на догматичних дефініціях, а то все, здає ся мені, відносить ся до римського католицизму, що єго Тaine, яко Француз, мусїв мати перед очима. Евангелицький християнізм є вільний від тих кайдан і після потреби може до поступу наук достроїти ся. Отже і послідній висновок усього того, о будучім упадку релігії, не повинен нас лякати.

Deville. Ні, пані, не можемо того сказати, щоби евангелицький християнізм міг устояти проти такого погляду Тaine-я. Він не є правді так скристанізований, як католицизм, але все таки є позитивною релігією, опертою на вірі в Христа. Певно Тaine має особливо католицизм на думці, але се повятє світа ніби наукове, що єго супротиставить релігійному, не знає нічо иншого яко правду, лише то, що містить ся в обсягу самої науки і справджує ся досьвідною методю; тож таке повятє виключає не лише католицьку догматику, але і всяку Божу інтервенцію, післанництво Христа, виключає навіть безсмертність душі і особистого Бога; тож не лишає ві слїду християнізму, ані взагалі можливості жадної релігії.

Hainberg. Я придержую ся тої засади, що між наукою, а релігією нема нічо спільногò. Учений християнин повинен стати на вижній науці і йти за єї розвитком з необмеженою свободою; а понадто вірити в то, що єму приказує вірити совість. В своїм розумі повинен заложити стїну, що єї не можна би перейти, між тими двома кругами і сказати собі раз на завсїгди, що навіть думати ніколи не буде о тим, щоби їх порівнував.

Deville. О, пане, се є півсередник, що може мати субективний пожиток, може яко тако охоронювати внутрішній спокій деяких людей, особливо людей живючих виключно житєм діяльним, або також замикаючих свою гадку в спеціальній галузі знаня. Але властиво для людского духа сей півсередник не вистарчає: бо одна є в чоловіці свідомість. Беручи обективно, той спосіб задивлюваня не може устояти ся: бо обективна правда є одна. Або прим. є якесь житє позагробове, або єго нема; — може то бути для когось причиною спокою, що не думає о суперечности тих двох речень, але обективно і в дійности може бути лише одно правдою, друге ложю.

Hainberg. А який ви подаєте середник, щоби погодити ті суперечности.

Бельскі. Я хотїв би їх чути.

Deville. Я не думаю годити суперечности, лише кажу, що та ціла суперечність між науковим повятєм світа, а релігійним повятєм, є лише великим непорозумінєм.

Бельскі. Якто непорозумінєм?

Deville. Так є: і спробую се коротко доказати.

Наколи би релігії супротиставлювано якусь філософію, як прим. на початку сего віку геглізм — то могла би бути певна антиномія між одним повятєм світа, а другим. Філософія є певним поглядом на все, що у многох внеслих поглядах сходять ся око в око в релігії. Але „наука“, що єї нині супротиставляють релігії, та новїша наука, що так ясно опреділила свою задачу і стан (що їм певно завдячує свій великий успіх) відріжнила ся зовсім від метафізики і всякої філософії, полишила сїй лиш дослідєства і глїбших причин річи, а своїм полем діланя узвала виключно явища і правила явищ, своєю методю помічувань і на нїм оперте логічне заключуванє, що все дає ся досьвідом сконтролювати, а однак не виходить з поля емпірії, а така наука, після мого погляду, не хоче, ані не може подати погляду на загал. Обсяг, в яким обертає ся, є бодай тільки відграничений від обсягу релігії, як від обсягу філософії. О сущній суперечности нема і мови.

Наука дослїджує, як з мрак витворюють ся сонця і планети; — але звідки материя, чи она сама з себе, чи сотворена, сего наука не знає і не питає: а то є якраз поле потвердження віри і може бути також предметом філософічних дослїдів. Наука зазначає вислїд, до якого доводить еволюція мрак; — але чи той вислїд був з гори предвиджений і намірений, се науку не обходить. Наука дослїджує, під якими услівями являє ся в організмі свідомість; слїдить за відмінами тої свідомости, аж до точки званої смертю, коли то она усуває ся з поля помічуваня; але корінним підметом тої свідомости є дух чи материя — чи по смерти той дух переходить в инше єство — се питання, в котрих наука

троха по країнах мрій, то і се нас не здивує, бо се молодець, що не вийшов ще із краю мрій, та не набрав досвіду реально-го життя; але коли старший чоловік сідає на педгаза і їздить на ній, сам не знає куди, то се вже мусить видати ся не тільки дивним, але і смішним. І сей послідний слу-чай мусіли би ми примінити до Кіясима Намика, колиб ми не знали, що він нале-жить до східних народів, котрих фантазия не опускає до смерті, і колиб ми не зна-ли, що він причепив своему педгазови крила „Світла“ і „Свободи“, які в середині є зовсім порожні, як се знаємо з досвіду. Тому можемо Кіясима Намика лишити в супокою, а приступити до зілюстрованя слідуячого бесідника іменно Б.: Сашварія (Saswari), належачого до льюжи „Democratia“. Є він угорским дневникарем, але тур-кофілом з заводу, як сам виражає ся. По-слухаймо отже его:

„Ваші перші виступи (сказав він, звер-таючись до Турків) обіцяють багато. Ви по-ступили немов той Гераклъ, що в своїй колісці здусив великого вука. Се ви, у котрих віднесла всесвітна масонерія побі-ду, яка здобула для неї на завсїгди право до всі слави“.

Тепер переходить бесідник до обгово-рення розвою і теперішнього стану масоне-рії на Угорщині.

„На Угорщині було в р. 1866 всього 39 льюж, що числили разом 1831 членів; нині є уже 68 льюж а около 5.000 ББ.: чинних, не вчисляючи в се кількох тисяч ББ., котрі хотяй і не приходять більше до наших Робітень, товсеж таки приміню-ють в світі профанів майже інстинктивно засади, котрі в них вповмо в наших лью-жах“.

Тепер бесідник обговорює ріжниці ідей, які заходять поміж ріжними галузями ма-сонерії розкиненої по цілім світі.

„Сі ідеї — казав він — ріжнять ся мало межі собою. Чи маєте їх може пере-няти від Славян? Алеж Славяни доставля-ють малий процент для масонерії. В Ні-меччині стремлять вільномулярі задержати сталий порядок річий, навіть коли они є нераз відражаючи. (Отсе сумна похвала!).

не може забирати голосу; а о них власне гово-рять релігія і ними також в свій спосіб займає ся філософія.

Правда, що много учених, особливо друго-і треторядних, дозволяють уроблювати собі певну метафізику, переносячи методу і середники природничих наук, до яких привикли, аж поза поле тих наук, на обсяг метафізичний і релігій-ний. І рішають они ті питання додатно, або від-ємно, в імени науки, на підставі понять і засад емпіричних — не помічаючи — що вже вийшли поза межі досвідної науки і що ті твердження, на які покликають ся, не мають жадного значі-ня в тій чужій для них області наук. В той спосіб витворюють собі певний погляд на всьо: орікають, пр. що щось повстало з одного первня, а не двох; що виробила ся під впливом одних прав, помічуваних в лябораториях; що она не має ні початку, ні ціли, ані нічо поза собою і т. д. і т. д. І той погляд, що, як кожний видить, є метафізикою — по правді метафізикою, хоть злою — називають науковим.

В самій річи той погляд не має з науки нічо, лише форму. Докази, що складають ся на погляд, є формально наукові, але не примінені до наукового предмету. Они були би добрі в емпіричній матерії, що з неї взяті; але на по-лю метафізики не мають основи. Реченє, що „без мозку не можна думати“, є зовсім прав-диве і в нашім досвіднім обсягу узасаднене; але то саме реченє, примінене до безглядної неможливости, щоби яке небудь єство без моз-ку думало, є аж смішше своєю певністю і не-узасадненем.

Б е л ь с к і. Але наукова метода яку влуч-но випробував наш вік в природничих науках, є одинокою, якої можемо ужити. Поза нею нема нічо певного!

(Дальше буде).

Їх понятя є боязко ліберальні, часто отвер-то неголерантні для всього, що не є лютер-ским, або кальвіністичним. У великих кра-ях англо-саксонської раси виконує ся вправді діла любови на великі розміри, однак не приймає ся до товариства про-фанів, що не належать до кавказкої раси. Так неначеб цивілізация не взяла свого по-чатку в Персії, Єгипті, Мезопотамії, в о-стровах і півостровах східного басену по-лудневого моря! Так неначе би Япон не показав свого пробудження вправляючого в подив!! Так неначе би великанське царство Осередка (Хіни) не було на дорозі до зро-бленя того самого!

Тому лучше єсть, щобиєте ся держа-ли ідей латинських льюж. Бо видите, що там виступають сміло може троха за на-гально (impétueusement) смілість свобідної думки, домаганя соціалістів, дух безгляд-ної рівности. З помежи тих ріжних змагань дещо відмінних, угорска масонерія вибрала одно.

Що то за змаганє і в який спосіб его вибір довершив ся, сего не опреділяє Б.: Сашварі. З того однак, о чім він говорив висше, можна догадати ся, що сей вибір відносить ся до ідей латинських льюж, котрі заслужили собі у него на більшу по-хвалу, чим яка небудь з ідей інших ма-сонських льюж. За таким твердженням про-мовляє его дораджуванє молодотуркам ви-брати сю ідею з помежи всіх інших.

І тут автор статі з „La Franc-Maçon-nerie démasquée“, котри очевидно добре знає сю ідею, якою переняті латинські льюжи, пише: „Коли то має бути така ат-мосфера, після якої задумують молодотур-ки урядити своє володінє свободи і визво-леня, то якжеж ми мали слухність, що ми вже на початку сих стрічок дали зрозуміти, що поваленє тиранії в імперії султана не було би на нещастє нічим иным, як лиш заміною рук.“⁵⁾

¹⁾ Гл. L' Univers з 30. липня 1910.

²⁾ ББ.:-братів, бо вільмулярі називають се-бе братьми.

³⁾ Профаном називають вільномулярі кож-дого, що не належить до їх товариства.

⁴⁾ Світлом називає ся безрелігійна вільно-мулярска наука в протиставленю до релігійної, особливо християнської а перед всім като-лицкої.

⁵⁾ „Si c'est dans cette atmosphère que les Jennes-Surs se proposent d'établir leur régime de liberté et d'affranchissement, combien avions-nous raison de laisser entendre au début de ces lignes que le renversement de la tyrannie, dans l' Empire du Sultan, consisterait malheureusement à réaliser un simple changement de mains“. Тамже.

(Конець буде).

Допись з Сяніччини.

(Філія „Просвіти“, потреба обнови і роботи без соціалістів. Робота москвичів в Сяноці).

В Сяніччині „Просвіта“ лиш на папери... Філія таки від кількох літ вже не єствує...

Читальня, яка ще тамтого року стала яко тако розвиватись, розбилась і... більше не під-неслась...

Причин не тяжко догадати ся...

Інтриги маломісточкові і тут знайшли своє місце... Наша від віків знана жилка консоліда-ційна і політикоманія — отсе властиві причини занепаду усякого життя у нашій Сяніччині...

„Не з кацапами — то з соціалістами єднай-мось і скріпляймось!“

Отсе клич деяких з нашої тутешньої інте-лігенції, а хто не за тим, то той зрадник, п. к., буржуй і обскурний клерикал...

Такому нема місця у нашій читальні, „ми всі повинні бути соціалістами!“ І дивно лиш одно, що і особи такі, на яких наш „соці“ при кожній спосібности кидають найбільше каме-нем, не можуть відважити ся на се, щоби з тою плягою всесвітною і у нас раз зірвати... Чи справді читальня в Сяноці не удержала би ся і не віджила би, колиб ми ту згнулу часть від неї відтяли?...

Снажім собі раз правду в очи!

Не коріть ся, мої панове, перед першим ліпшим псевдоінтелігентним фабричним робітни-ком — безсовісним агітатором...

Поставмо на своїм, що читальня лиш для нас і для наших, а не для интернаціональних „спеціалістів“... Що в читальні, в якій сидить і буржуй при нязшім браті, якої членом і учи-тель і судия і професор і сьвященик, годі по-звляяти на такі „гимни“ і співи (і то підчас та-ких сьвят як пр. св. О. Николая), як: „Czerwony sztandar“... „Krew naszą leją katy“... і т. п

Опамятаймось, бо може ще час... та чи пі-знійше може не було би за пізно...

Саме в короткім часі має наступити орга-нізация як філії, так і читальні... Дав би Бог, щоби Головний Виділ у Львові схотів ласкаво в то вглянути і справді рішучо заявити:

„Або „Воля“ і ми тоді Вами не интересу-ємось — або таки наше чисто просвітне Това-риство, без ніяких шумовин анархістично-соці-алістичних...“

Час вже раз позбути ся Вам, Панове, тої політикоманії...

З малими вїтками, кожний з Вас по ти-хоньки так само думає, як я отсе тут пишу, ко-ждий з Вас в чотири очи на те саме нарікає, а ні один не відважить ся отверто-явно з тим ви-ступити, щоби не дай Боже сил не розбивати... і тих п'ятьох чи шістьох „соціів“ не відлучилось, та осібної „Волі“ не заложили...

„Вольному воля“... Але передовсім дбаймо про себе!

І думаю, що ліпше таких панів усунути, як майже всю українську інтелігенцію від читальні відчужити...!

А зібратись вже раз до купи доконче потрібно..

Наші істинно русскіє не сплять а... пра-цюють...

Мало їм було сего, що затагнули у свою „бурсу“ 20 слабосильних дїтій... в більшій части учеників гімназияльних, яких певно нам вихо-вають на яничарів...

Кинулись они і на наші невинні дівчатка, які помістили в „Воспиталици русскихъ деву-шокъ“, де під госпожою Евгенією Сімеоновною Ласточкін, (спровадженою аж знід Петербурга), виховують наші діти в ворожій душі як для ка-толицкої Церкви, так також і для держави!...

Не нам там до сего мішати...!

Рада шкільна краєва видала вже „Okólnik“ в тій справі, і лиш дивно, що він ще в Сяноці не застосований...

Але знов скажіть мені правду, Панове, як така госпожа Ласточкін може виховувати Вам діти, скоро она говорить лиш по московски, та троха по німецки...?

Справді годі вгадати, де Ваша честь по-ділась...

Забуваєте, чи хочете забути про всю Вашу минувшину, топчете ногами по всім, що Вам повинно бути найдорозшим а горнете ся під кнут і бете чолом перед московскими посіпа-ками... 4-ка.

Політичний огляд.

Австро-Угорщина.

Від довшого часу заповіджені і нетерпеливо вижидані мирові конференції в Празі розпочали ся вкінці 20. с. м. Годі ще вправді після пер-шого засіданя говорити про певний мир між о-бома ворожими таборами, всеж таки треба при-знати, що зроблено під тим зглядом значний крок вперед. Іменно на першім засіданю запе-внено скликане ческого сойму і розпочато на-ради над народно-політичними справами, від по-лагодженя яких роблять Німці зависимою здіб-ність сойму до праці. Настрій в часі першої мирової конференції був дуже мирний, а зро-блено на ній більше, чим можна було суодівати ся з дотеперішних проб порозуміня.

Сойм має бути скликаний на 27. с. м. Ве-ликі трудности що до взаїмного порозуміня ви-ринуть очевидно доперва в народно-політичній комісії. Але положенє не є безвидне, скоро обі сторони рішили ся вже раз на переведенє спільних нарад.

Наради розпочали ся при участі намісника гр. Куденгове, краєвого маршалка кн. Лобковича, заступника маршалка д-ра Урбама, гр. Франца Тува, гр. Клем-Мартініца, гр. Ервіна Ностіца, д-ра Рергера, д-ра Епінгера, Лейгера, Пахера, Крічнера, Ролера, д-ра Бахмана, Цулгера, д-ра Герольда, д-ра Скарди, д-ра Пацака, Двожика, Гібша-Паздерки, д-ра Срба, д-ра Бакеи і Хоца.

Конференцію отворив краєвий маршалок кн. Лобковіч бесідою, в якій зазначив, що ціллю конференцій є найти дорогу до управильненя соймової діяльности, щоби покінчити раз зі станом річи, який наносить шкоду обом народностям. Намісник гр. Куденгове промовляв в чеській і німецькій мові, підносячи, що правительство з радістю витяє зібране мирової конференції, яка має зарадити теперішньому положенню в краю. Обовязком всіх є з цілою рішучістю найти вихід з сего прикрого положення. Іменем всіх чеських сторонниць промовляв др. Скарда. Він зазначив, що приява Чехів на конференціях свідчить про їх охоту до згоди з Німцями. Відносини в краю повинні бути одначе управильнені на таких основах: повна рівноправність і рівнозначність обох народностей, заповнені і охорона повного і свобідного розвитку обох народностей в цілім краю, одначе при рівночасній неподільности краю і одностайности уставодавства. Др. Епінгер (німецький поступовець) підніс, що вправді не можна ще задивляти ся оптимістично на вислід конференції, але годі попадати в розпукку. Головна річ в тім, щоби обі сторони попустили дещо зі свого односторонного становища так, щоби не було ані побідника, ані побідженого. Радить протє, щоби приступити як найскорше до обговорєня поодиноких спірних точок.

Після сего промовляли ще інші члени мирових конференцій. Др. Скарда поставив внесенє що до програми першого і другого засіданя сойму, на яких мають взяти між иншим внесені правительственні народно-політичні предлоги, а сї мають бути віддані спеціально вибраній до сего комісії. Іменем німецьких послів згодив ся др. Епінгер на внесенє д-ра Скарди. Наслідком сего прийшло отже до обоїльної згоди. Забрав голос краєвий маршалок, заявляючи радість з сего привоу та зазначаючи, що сей день буде записаний золотими буквами в історії сойму чеського королівства. О кориснім висліді першого дня конференцій повідомив намісник міністра-предсідника бар. Вінерта.

З німецької сторони підносять ся голоси, які вправді не віддають ся ще надзвичайним надїям що до вислїду конференцій, але всеж признають, що вислід першої конференції був для Німців впрост неочиданий. З чеської сторони заявляють, що початок вже зроблений, а в найблизших днях може прийти до цілковитої згоди. Задачею обох сторін буде найти компромісову формулу, яка доведє до згоди на народно-політичнім полі.

Просимо вігховити переглуту.

Новинки.

— **Календар.** В суботу: руско-кат.: Теодора; римо-кат.: Герарда. — В недїлю: руско-кат.: Автонома; римо-кат.: Клеофаса.

— **Нові члени конкурсної комісії.** Краєвий відл ухвалою з дня 14. с. м. ч. 105.423 іменував членами конкурсної комісії на сценічні твори руско-народного театру отсих панів: 1) о. Тимодея Бордуляка в Ходачкові великим, 2) д-ра Михайла Волошина у Львові, 3) Ярослава Ільницького у Львові, 4) Івана Кивельюка у Львові, 5) Ілію Кокорудза у Львові, 6) д-ра Осипа Маковея в Чернівцях, 7) Іларія Огоновського у Львові, 8) д-ра Евгєна Олесницького у Львові, 9) Осипа Стадника в Тернополі, 10) д-ра Кирила Студинського у Львові, 11) Володимира Шухевича у Львові, 12) д-ра Андрія Чайківського в Бережанах. Декрети будуть доручені в тих днях. Про день засіданя повідомить краєвий відл кожного члена окремо. Надіслані до конкурсу твори (в числі 16) переслані будуть членам комісії до ірочитаня віділом „Рускої Бєсїди“ у Львові.

— **Велике католицке соціальне свято.** Після телеграми пересланої до L'Univers римским дописувателем сеї часописи, відбули ся дорічні католицькі збори в двох надбережних малих мі-

стах Porto Anzio і Nettuno. Зібрало ся около 15.000 людей з около 300 прапорами товариств католиків з Риму і з Лациум. Службу Божу відправлено на дворі. Опісля зачали ся збори під проводом кардинала Аліярді, що прибув на передодній сего торжества з Медиолану. Бєсідники оплескувано дуже, коли они виказували безперервнї змаганя Папи, щоби католицьку акцію посунути наперед. Кардинал Merry del Val переслав довгу телеграму з благословєнем для конгрєсу, бажаючи успішної діяльности особливо в користь робітних клєс там бїльше дорогих серцю Папи, чим бїльше они є виставлені на труди, на недостатки і засідки ворогів. Звіт секретаря окружної урави доказує, що соціальна акція в католицькій дусї поступає наперед. Прєдїв раз отвїрають ся очі італійским робітникам, що пізнають, хто їм ворог, а хто приятель. Видно, що уже зрозуміли, що поза Церквою нема щастя, та що дотеперішні соціальні провідники то вовки в овечій шкурі, які умисно притворили ся, щоби із овечок, що віддали ся під їх опіку, одберти шкіру.

— **Царство сосіал-демократів розлітає ся.** Та рівність і карність, якою сосіалїсти величають ся, се туман, яким они забляхманюють очі. Як сосіалїсти розуміють рівність, досвідчили українські і чєські „товариші“ на останних зіздах тої партії, а карність виявила ся оводі в Магдебургу на зізді німецьких сосіал-демократів. Посол Франк заявив на тім зізді, що сосіалїстичні послі бадєнські не можуть тепер сказати, як віднесуть ся до держ. бюджету. Мимо того зізд ухвалив резолюцію, щоби кожний посол їх стороництва голосував проти бюджету, бо инакше буде виключений з партії. На то пос. Франк із 69 иншими делегатами опустив збори. Межи німецькими сосіалїстами зарисував ся тим чинном розлом. Сєспєсионїсти заявляли, що міродайними є для них ухвали краєвої організації.

— **Святотатцтво.** Зі Станїславова доносять, що оводі в ночи розбив хтось угольний камінь посвячений в недїлю єписк Бандурским під будову костєла в Кнїгїнїні-Кольонї. Жандармерія вислїдила, що сего святотатцтва допустив ся Граціян Мандарский, рисівник-технік з бюра архітекта Баяна. Він признав ся до вини і заявив, що допустив ся злочину з нужди.

— **Холєра** в Могачу на Угорщинї померло вчєра на холєру двоє осіб а 1 занедужало. Від появи пошести було в Могачі 36 випадків холєри, а того половина скінчила ся смертю. — В Апулії (полудн. Італія) занедужало останної доби 16 осіб, а 4 померли.

— **Наудачний осїд літаку.** В Staten Island коло Нового Йорку зайшов такий случай: П. Русселл пустив ся на своїм літаку в горішні круги а полїтавши доволі, хотїв ся пустити на землю. В місци, де мав осїсти літак, находила ся ферма. Се і стало ся для него причиною прикрої пригоди. На подвірїю ферми доїла дівчина корову. Коли літак почав спадати перед коровою, кинула ся она на літак. Ђго влєститель лєдво утік перед розбішеною ходобиною. Нємов скажена стала корова ударяти рогами, приперши літак до муру, доки не знищила єго цілком. Здає ся, що сей воздухоплавєць не осяде в будучинї ніколи коло такої ферми, де доять корову, коли прийде ще коли до нового літака.

— **Замісць 32 зискав 1.150 франків.** Le Magasin Pittoresque оповїдає, що славний маляр Whistler не підписував ся ніколи, але замісць свого підпису малював на актї, котрий мав підписати, мотіля. З того всі вже єго знали і всі годили ся з тим, бо знали, що маляр не дасть ся під ніяким услївєм наклонити, щоби замісць мотіля положить свій підпис. Аж ось раз знайшов ся раз невірний, котрий не хотїв прийняти ославленого підпису маляря знаком мотіля. Був ним якийсь збирач особливостей. Дїставши чєк маляря на 32 франки з мотілем, але без підпису і думаючи, що банк єму сего чєку не арєалїзує, явив ся лютий у маляря і зробив єму страшну бучу в дома, жадаючи конечно власноручного підпису маляря. Маляр із своєї сторони понав в страху лють, що знайшов ся хтось, що не знає, яке значїне має єго мотіль. В тім надїйшла єму злослива гадка. Як єму дам свій підпис замісць мотіля, подумав собі, то мій банк єму не виплатить грошей, бо банк знає лише мотіля, а не підпис. В той спосіб пімщу є ся на тім непривтїтїм чоловідї. І став тішити ся сею гадкою, та лєкше єму стало на дусі. Змінив отже чєк з мотілем на чєк з підписом. Але збирач особливостей був проворнійший від него, бо продав підпис маляря яко унікат не за 32 але за 1.150 франків і зискав тим способом 1.118 франків на чисто.

— **Дрібні вїсти.** Приватні іспити в торговельній академії у Львові відбудуть ся дня 3. жовтня. Поданя приймає ся до 28. с. м. — Другий зізд польських гірників і гутників розпочав ся нині у Львові і триває до недїлі.

Оповідки.
— **Іменованє.** Кустос о. Мирон Подолїньский став іменованїй архїдїяконом-деканом гр.-кат. єпископской капітули в Перемишлї.

Наука, штука і література.

— **Основи хемії,** після підручника проф. Конрада Кравса, приладив Роман Цєгєльський (59 дереворитів). Чернівці 1910. Заходом тов. „Українська Школа“ в Чернівцях. Стор. 150, вел. 16 ка. Цїна 3 К. — Сей підручник хемії призначений в першій мірі для руских учительських семінарій, а також для инших шкіл, де вчать хемії. Замовляти можна в тов-ї „Українська Школа“ в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2.

— **В київськїм університетї** сего півроку привдоц. Розов читачимє для студентів історично-філологїчного віділу курс „Історія літератури народного язика в Юго-Западной Русі“.

— **Нозі картки.** Вийшла серія українських перєписних карток з карикатурами (в одной красці) д. Якова Струхманчука, накладом Івана Шкамбари. Малюнки такі: „Рідкий гїсть“, „Перше цїгаро“, „Любовний лист“, „Фатальна тринайдцятка“, „Япанський офіцїр“, „Над раном до дому“, „Козак Байда“, „Най живіть ті, що пють“, „Пан капраль лютяєт ся“, „Чуйно!“ — Десять штук 60 сотиків. — Недавно Анна Ілевич, в Микуліничях видала картку з портретом М. С. Грушевського, з нагоди ювілею профєсора.

Галицький сойм.

Вчєрашний звіт з першого засіданя сойму годить ся доповнити ще в дечім на основі соймової корєспондєнції. В промові Є. Е. Маршалка замітний був поклик звернений до соймової більшости і польських соймових сторонництв, щоби в імя прилюдного добра обминали партійних і личних спорів, котрі затрєюють прилюднє житє, знеохочують і підкопують одиницї, ослаблюють і зменшають скількість сил, якими можна би розпоряджати для добра краю. Отсей поклик повинні би і наші політики добре собі затамити. Замітний був також уступ промови, в котрім Маршалок доторкнув ся міжнародних відносин в краю.

„З жалєм треба сказати, говорив Маршалок, що взаємини між обома народами не тільки не поправили ся, але навпаки заострили ся. З сего місця певно не впаде ніяке слово, котре би могло сумні взаємини лише погіршити; але не могу не висловити одной гадки. Серед польської більшости сего краю і сойму можуть бути і є ріжниць поглядів що до способу і условин, серед яких заспоковнє культурних потреб руского народу може і повинно наступити. Але сї ріжниць тривають лише так довго, поки стоїмо перед домаганями і бажанями, лєгально і культурно висказуваними; перед насильствами і терором ми є і завсїгди останемо згідні всі без ніякої виїмки не тільки в осуджуваню тих середників, але й в свїдомости конєчности оборонного і відпорного становища. Однак маю надїю, що явно і голосно осуджуючи невластивість тих середників сполучать ся представники обох народів, а се певно улєкшить і прїспїшить ліпшу будучину. Я сам завсїгди остану вірний гадцї, котру висказував я вже так часто, що теперішні відносини ослаблюють оба народи і з кожним днем більшу шкоду приносять цілому краєви; на сїм переконаню буду й далєше опирати свою діяльність в прилюднїм житю і не хочу та не могу покинути надїї, що теперішній стан є лише перєходовий, а не тривкою підставою взаїмних відносин“.

Звернувши ся відтак до бюджету на 1911, зазначив маршалок, що єє він виразом сумної, хоч і наперед знаної і заповіданої дїйности. Видатки виносять 63 мїл., а в тім понад 25 мїл. на просвітні ціли. Новий дохід з шинкарських оплат і з підвишеного податку від пива прєлімнований на 11 мїліонів. Зріст видатків в прирївнаню з минувшим роком виносить кругло 2 1/2 мїл., тақ що є о мїліон менший, ніж краєвий відл вторік обчислював. Всеж таки лишає ся 5 мїліонів непокритого недобору; краєвий відл радить покрити єго підвишенєм додатків о 10 сот. і перенєсенєм на р. 1911 піврок мїліона незужитої позички з р. 1909. Коли би намірене підвишенє податку від горівки вїйшло в жите хоч би від 1. верєсня 1911 р., то було би підвишенє додатків непотрібне. Але з огляду, що нема на се жадної певности, кр. видл після довгого ваганя був принєволений подати внесенє на підвишку додатків до податків, хоч уже дотеперішні додатки є великим тягарєм для оподаткованих. Кр. видл, не зважаючи на те, як вис. сойм схоче постановити, не мїг дораджувати емїсійної позички на покритє недобору, бо уважає се незгідним з правильною фїнансовою господаркою і погубним для фїансової будучини краю. Маючи перед очима цілість бюджету на р. 1911, годї зазначити, що коли доси додатки до податків були переважною частиною доходів краєвого фонду, то в бюджетї на р. 1911 дохід з додатків, підвишєних уже навіть о 10 сот., приносить кругло 22 мїл., а дохід із споживних оплат 21 мїл.“

Згадавши про утворення краєвого патронату рукоділля і дрібного промислу та про засновани промислового банку, перейшов маршалок до виборчої реформи, про котру висловився ось як:

„Підчас теперішньої сесії імовірно даліше буде радити комісія над справою виборчої реформи. Сьогодні хочу додати лише одну увагу. Виборча реформа не є ціллю, лише середником до цілі; отже має о стільки вартість і значіння, о скільки досягнути може ціль, котрій має служити. А ціллю є участь в репрезентації краю представників найширших верств населення, розвиток і поступ теперішнього стану річий, але без перевероту і без зірвання звязи з минулими. Лише така реформа виборча, котра сю ціль буде мати на бачности, дасть краєви в будучині спокій, силу, повагу, буде тривка і стала. Дялятого здає ся мені, що передовсім повинні ми мати на бачности досягнене сеї цілі, а не якийсь короткий календарський реченець, котрий легко установити і викликати вижидане, але трудніше додержати“.

На останку звернув маршалок бачність палати, що она буде займатися також справою водних шляхів і сказав:

„Яка небудь буде наконечна поагода справи водних шляхів, я певний, що справу сю буде сей сойм оцінювати лише зі становища економічних і політичних інтересів краю, про котрі ми всі повинні дбати, а ані на хвилю не стане полем до боротьби сторонництв, але до улекшення діяльності і до скріплення становища нашої репрезентації у Відні“.

Г. Е. Намісник в промові своїй, в уступі виголошенім по руски зазначив, що в переведеню ловецького закону зустрінули ся повітові власті з немалими труднощами і працею. Староства були приневолені зайняти ся установленем ловецьких округів, утворенем ловецьких сілок, допильнованем правильного вибору їх виділів, установленем груп ловецьких округів і іменованем предсідників і їх заступників для роземних судів в поодиноких групах. Наспіли відтак жалоби, що потворено за великі округи і що пошкодоване зв'язиною населення буде мати за далеку дорогу до судів. Поручив я старостам подати звіт про виконане закона, а коли переконаю ся про хиби, велю їх поправити. Реформа ловецтва дасть ся лише поступово перевести і конечно мусить перейти недомоги і проби.

Обговоривши шинкарські концесії, про що ми подали звіт вчора, перейшов до шкільних справ і зазначив, що змаганє до зорганізованя народної школи поступило на стільки, що нині

вже лише 169 громад без школи. З 10 мільонового фонду на будову шкіл 613 громадам призначено підмоги в квоті 8,520.000 К. Наслідком анкет в краєвій раді шкільній 25 шкіл перемінено на чотироклясові, а в 160 школах головно сільських 1, 2, і 3-клясових заведено плян 4-клясової школи. Правительство задумє в найближшій часі заложити кілька нових промислових шкіл, так само задумано закладати двоклясові торгові школи.

Відтак згадав Намісник про виборчу реформу, про зарадні способи проти холери, а перейшовши до виданого розпорядку що до ношеня оружя, сказав ось що:

»Спокою в краю і потреби сего спокою відчуваної руским і польським населенем, потреби спокою конечного для культурної і народогосподарської праці не весіли заколотити глибше пристрастні борби і спори політ. сторонництв. Загрозили єму вправді в деяких місцях останніми часами не менше каридостойні події, котрих понукою в деяких сумежних повітах був простий бандитизм, внесений зза границі і посушена до крайности народна загорілість, котрій здавало ся, що до найвисших народних дїбр можна дійти не дорогою плодної культурної праці, але дорогою насилі. В усіх тих случаях поліційна власть вдала ся і буде вдавати ся все з можливою рішучістю, наколиб сї заворушеня мали повторити ся. Видані мною розпорядки що до ношеня оружя улекшать їй сю задачу. Де розходило ся о заколот прилюдного спокою, там власті не вагали ся заборонити правом прислугуючим їм на основі закона відбуваня зборів або демонстраційного походу, але я бачив на се, що би то було обмежене до дійсної потреби. Бо я переконаний, що кождей такий зарадний спосіб зуживає ся легко, наколи ним послугує ся понад потребу, наколи єго понукою є лише якесь нервове побоюванє, а не спокійна оцінка дійсних відносин. Виступаючи в межах закона проти заколоту спокою, власть повинна обминати всего, що би вчинків таких не генералізувати, не переносити на всю верству суспільну або на нарід, котрий від похвалюваня сего у великій більшості своїй є далекий, що би не надавати всякому вибрикови відразу і без реальної основи понук народної боротьби і що би перед сею народною боротьбою охоронити великий загал населеня, котрий не бажає сеї боротьби і не дасть ся до неї пірвати.

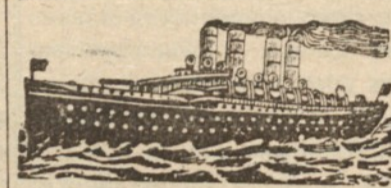
Телеграми

з дня 23. вересня.

Відень. Wiener Ztg оповістила цісарский патент, яким скликано сойми: моравекский на 28. с. м., ческий на 30. с. м., дальматиньский на 3. жовтня, крайньский, горицкий, градский і стрийский на 5. жовтня, а тирольский на 14. жовтня.

Градець. На вчерашнім засіданю стирийского сойму по відчитаню запитів і просьб маршалок заявив, що не приступить до нарад над справами поставленими на дневній черзі і если ніхто не спротивить ся, то засіданє замкне, а про слідуєче засіданє повідомить послів письменно. Засіданє замкнено.

Намісник гр. Кляри пересправляв потім з провідниками Німців і Словінців, що би довести до порозуміння і уможливити працю в соймі.

ДО

**АМЕРИКИ
КАНАДИ**

найліпше перевозить

Лінія Кунарда

у ЛЬВОВІ ул. Городецька 99.

Ціня переправи кораблем 180 корон.

Уважайте на ч. 99.

ВІДІЗД З ПОРТІВ В ТРИЕСТІ:

Карпатія, 13. вересня 1910.

Панонія, 27. вересня 1910.

Ультонія, 11. жовтня 1910.

З ЛІВЕРПОЛЮ:

Найбільші і найвеличавіші пароходи на світі:

Люзітанія, дня: 17/9, 8/10, 5/11, 17/12.

Мавританія: 10/9, 1/10, 29/10, 19/11, 10/12, 1910 р.

122 (20—?)

БАНК ПРОМИСЛОВИЙ

для королівства Галичини і Володимирії з Великим Княжеством Краківським

у Львові ул. Третого Мая ч. 19.

Телефон ч. 1580.

Телефон ч. 1580.

Капітал акційний 10 мільонів корон.

Уділяє Кредитів довготермінових в облігаціях на підприємства промислові.

Есконтує векслі купецкі і девізи.

Інкасує векслі у всіх краєвих і заграничних місцях.

Купує і продає гартісні папери, валюти і перекази на заграничні місця.

Вмінює купони і виплачує вильосовані вартісні папери.

Переховує вартісні папери і заряджує ними.

Видає листи кредитові на всі краї.

Обезпечує льоси перед стратами через вильосованє.

Приймає порученя біржові і поагоджує їх під найдогіднійшими услівями, а також уділяє всяких інформацій що до певної і корисної локації капіталів.

Переглядає безплатно льоси і інші папери підлягючі вильосованю.

Складає вадія і кавції.

Приймає **ВКЛАДКИ** на рахунок біжучий як також на книжочки вкладкові на 4%; квоти до 5.000 корон денно виплачує без виповідженя; опроцентованє денне.

Податок рентовий платить Банк з власних фондів.

158(1)